

به نام خدا

چالش های اخلاقی هوش مصنوعی در مدارس

مolfan :

دکتر شراره ابراهیمی

نیلوفر بهاری

حمیده خوارزمی

سمیه پوررضاگرگری

فرزانه اسکندری

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۳)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: ابراهیمی، شراره، ۱۳۶۱
عنوان و نام پدیدآور: چالش های اخلاقی هوش مصنوعی در مدارس / مولفان شراره ابراهیمی، نیلوفر بهاری، حمیده خوارزمی، سمیه پوررضاگرگری، فرزانه اسکندری.
مشخصات نشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: ۱۰۹ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۵۵-۴۱۰-۹
وضعیت فهرست نویسی: فیپا
موضوع: مدارس - هوش مصنوعی - چالش های اخلاقی
شناسه افزوده: بهاری، نیلوفر، ۱۳۷۱
شناسه افزوده: خوارزمی، حمیده،
شناسه افزوده: پوررضاگرگری، سمیه، ۱۳۵۹
شناسه افزوده: اسکندری، فرزانه، ۱۳۶۹
رده بندی کنگره: LB۱۰۲۹/۷
رده بندی دیویی: ۳۷۲/۵۴
شماره کتابشناسی ملی: ۹۹۲۰۸۹۲
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا

نام کتاب: چالش های اخلاقی هوش مصنوعی در مدارس
مولفان: دکتر شراره ابراهیمی - نیلوفر بهاری - حمیده خوارزمی - سمیه پوررضاگرگری - فرزانه اسکندری
ناشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرایی، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۳
چاپ: زبرجد
قیمت: ۱۰۹۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۵۵-۴۱۰-۹
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

فهرست

مقدمه:	۷
بخش اول: مبانی و چالش‌های کلی هوش مصنوعی در آموزش	۹
فصل اول: تعریف هوش مصنوعی و کاربرد آن در آموزش	۹
آینده‌ی تعلیم و تربیت: ربات‌ها، معلمان و نوآوری در فضای هوشمند	۹
چالش‌های حریم خصوصی و امنیت داده‌ها در عصر هوش مصنوعی مدارس	۱۰
نقش هوش مصنوعی در کانون عدالت آموزشی: چالش‌ها و راهکارها	۱۲
بحران عدالت دیجیتال در کلاس درس: چالش‌های اخلاقی هوش مصنوعی	۱۴
آینده آموزش: هوش مصنوعی و نقشی که در پرورش تفکر انتقادی دارد	۱۶
آینده آموزش: آیا هوش مصنوعی در مدارس به اندازه کافی به کارآموزی نیاز دارد؟	۱۷
نگاهی ژرف به ارزیابی کارآمدی هوش مصنوعی در فضاهای آموزشی	۱۹
نقش شگرف هوش مصنوعی در انطباق آموزش با نیازهای خاص دانش آموزان	۲۱
فصل دوم: انواع مختلف هوش مصنوعی و پتانسیل‌های آموزشی آن	۲۳
بحران عدالت در عصر هوش مصنوعی: نگرانی‌های تبعیض‌آمیز در آموزش مبتنی بر هوش مصنوعی	۲۳
رازهای تعلیم و تربیت در عصر هوش مصنوعی: جایگزینی بالقوه و خطرات پنهان	۲۴
نقش هوش مصنوعی در ارتقای تفکر انتقادی و حل مسئله در آموزش	۲۶
نقش شگفت‌انگیز هوش مصنوعی در ارتقای یادگیری دانش‌آموزان با چالش‌های یادگیری	۲۸
سایه هوش مصنوعی بر کلاس درس: افزایش فشار و اضطراب دانش‌آموزان	۲۹
آینده‌ی آموزش و پرورش با هوش مصنوعی: حفاظت از حریم خصوصی در دنیای متصل	۳۱
نقش سایه‌ها در کلاس درسِ هوشمند: انعطاف‌پذیری یا برنامه‌ریزی؟	۳۳

۳۵..... نهضت نوین هوش مصنوعی و چالش‌های اخلاقی در عرصه تعلیم و تربیت

فصل سوم :نگاهی انتقادی به پیشرفت‌های هوش مصنوعی در آموزش.....۳۷

۳۷..... آینه‌های دیجیتال: انعکاس سوگیری در آموزش مبتنی بر هوش مصنوعی

سایه‌های دیجیتال در کلاس درس: چالش‌های تعامل انسانی و مهارت‌های اجتماعی در عصر

هوش مصنوعی.....۳۸

آینه‌های دیجیتال: انعکاس حقیقت یا انعکاس محدود؟.....۴۰

نقش شفاف‌کننده هوش مصنوعی در ارتقای توانمندی‌های فکری دانش‌آموزان.....۴۲

نقشه‌برداری اخلاقی هوش مصنوعی در کلاس درس: از ابزار تا یار.....۴۳

راز نگه‌داری حریم دانش‌آموزان در عصر هوش مصنوعی.....۴۵

نقش سایه‌ها در کلاس درس هوشمند: چالش‌های اخلاقی هوش مصنوعی و نیازهای

آموزش معلولان.....۴۷

نقشه راهی برای آشنایی با هوش مصنوعی در مدارس: تعامل آگاهانه با فناوری.....۴۹

بخش دوم :چالش‌های اخلاقی هوش مصنوعی در فرایند آموزش.....۵۱

فصل چهارم :بررسی چالش‌های فنی و مهندسی هوش مصنوعی در مدارس.....۵۱

بحران بی طرفی در دریای داده: چالش‌های منصفانه‌سازی هوش مصنوعی در مدارس.....۵۱

آینه‌های هوشمند: چالش‌های ارزیابی منصفانه دانش‌آموزان با هوش مصنوعی.....۵۳

بحران ارائه خطا در دریای داده های هوشمند: چالش های شناسایی و اصلاح خطا در هوش

مصنوعی مدارس.....۵۴

نقشه‌ی امنیتی هوش مصنوعی: حفاظت از مدارس در دنیای دیجیتال.....۵۶

ابر دانش و چالش‌های دسترسی: هوش مصنوعی در مدارس و زیرساخت‌های دیجیتال...۵۷

انعکاس انسانیت در آینه هوش مصنوعی: آیا تعلق و ارتباط در آموزش هوشمندانه

امکان پذیر است؟.....۵۹

هوش مصنوعی در مدارس: چالش‌ها و فرصت‌های بودجه‌بندی.....۶۱

آسیب‌شناسی هوش مصنوعی در آموزش: موانع پیشگیری از سوءاستفاده.....۶۲

فصل پنجم: عدالت و انصاف در دسترسی به آموزش با هوش مصنوعی ۶۵

ابر آموزش هوش مصنوعی: پُر کردن شکافِ عدالتِ آموزشی ۶۵

انعکاس نیازهای نهفته: آیا هوش مصنوعی در مدارس، می تواند عدالت آموزشی را ارتقا

بخشد؟ ۶۷

آینده‌ای بدون شکاف: مدیریت چالش‌های دسترسی نامتقارن به آموزش مبتنی بر هوش

مصنوعی ۶۸

نقش هوش مصنوعی در مدارس: کشف عدالت آموزشی در عصر فناوری ۷۰

بحرانِ عدالتِ مصنوعی: دستیابی به انصاف در محیط‌های آموزشی مبتنی بر هوش مصنوعی

..... ۷۲

بحرانِ داده در کلاس درسِ هوشمند: چالشِ حریم خصوصی در عصر هوش مصنوعی ۷۳

نگاه نو به یادگیری: ساختن درک عمیق از هوش مصنوعی در مدارس ۷۵

بحران عدالت در عصر هوش مصنوعی: راهیابی به آموزش عادلانه ۷۷

فصل ششم: حریم خصوصی و امنیت اطلاعات دانش‌آموزان در عصر هوش مصنوعی

..... ۷۹

نگرانی‌های امنیتی در ابرهای آموزشی: حفاظت از داده‌های دانش‌آموزان در عصر هوش

مصنوعی ۷۹

نگاه نو به هوش مصنوعی در کلاس درس: چالش‌های حریم خصوصی و راه‌های آگاه‌سازی

..... ۸۰

چالش‌های سایه: سایه‌های نظارت هوش مصنوعی بر یادگیری ۸۲

آیا سدی محکم برای حریم خصوصی دانش‌آموزان در برابر هوش مصنوعی مدرسه‌ای وجود

دارد؟ ۸۴

آینده‌ی یادگیری: رهیافتی نوین برای تعادل در دنیای هوش مصنوعی ۸۶

نقش سیمای دانش و آگاهی در عصر هوش مصنوعی: مسیر مشترک دانش‌آموز، معلم و

والد ۸۹

نگرانی‌های نوظهور در حریم خصوصی دانش‌آموزان: رمزنگاری و امنیت داده‌ها در عصر هوش مصنوعی.....	۹۱
فصل هفتم: اثر هوش مصنوعی بر تعامل انسان و ماشین در کلاس درس	۹۵
نقش‌آفرینی هوش مصنوعی در تعلیم و تربیت: پویایی و سازگاری در مقابل یکنواختی ...	۹۵
نقش دوگانه هوش مصنوعی در تعاملات آموزشی: پل ارتباطی یا دیوار جدایی؟	۹۶
آینده تعلیم و تربیت: هوش مصنوعی به مثابه همیار، نه جایگزین	۹۸
بحران یا فرصت؟ هوش مصنوعی و چالش‌های نوین آموزش	۱۰۰
سپرهای دیجیتال: حفاظت از داده‌های دانش‌آموزان در عصر هوش مصنوعی	۱۰۱
هوش مصنوعی در کلاس درس: چشم‌اندازی بر چالش‌های نظارتی	۱۰۳
نقش‌آفرینی هوش مصنوعی در کلاس درس: پیوند دانش و تعامل انسانی	۱۰۵
انقلاب دیجیتال در قواعد کلاس درس: آیا هوش مصنوعی، معلم آینده را بازتعریف می‌کند؟	۱۰۷
منابع	۱۰۹

مقدمه:

امروزه هوش مصنوعی به سرعت در حال ورود به زندگی روزمره ماست و مدارس هم از این قاعده مستثنی نیستند. از سیستم‌های تشخیص چهره گرفته تا نرم‌افزارهای شخصی‌سازی آموزش، هوش مصنوعی می‌تواند در بهبود فرآیند یادگیری و مدیریت مدارس کمک کند. اما با پیشرفت هر تکنولوژی، چالش‌های اخلاقی جدیدی هم مطرح می‌شوند. آیا استفاده از هوش مصنوعی در مدارس، همیشه منجر به بهبود کیفیت آموزش و رفاه دانش‌آموزان می‌شود؟ آیا این ابزار جدید می‌تواند منصفانه و عادلانه برای همه دانش‌آموزان به کار گرفته شود؟ آیا حقوق و حریم خصوصی دانش‌آموزان در این فرآیند تضمین می‌شود؟ این سوالات و بسیاری دیگر، موضوعاتی کلیدی در این کتاب هستند. ما در این کتاب، به بررسی چالش‌های اخلاقی هوش مصنوعی در مدارس خواهیم پرداخت و سعی می‌کنیم با زبانی ساده و قابل فهم، به شما کمک کنیم تا با این موضوع مهم و در حال تحول آشنا شوید. از تبعیض احتمالی ناشی از الگوریتم‌های هوش مصنوعی گرفته تا مسائل مربوط به حریم خصوصی داده‌ها، ما به دنبال درک و تحلیل جنبه‌های مختلف این فناوری و راهکارهایی برای استفاده مسئولانه از آن در محیط‌های آموزشی هستیم. هدف ما این است که درک بهتری از چالش‌ها و فرصت‌های پیش روی مدارس در عصر هوش مصنوعی ایجاد کنیم و به شما کمک کنیم تا در این مسیر، به سمت استفاده ایمن و اخلاقی از این تکنولوژی گام بردارید. امیدواریم این کتاب راهنمای خوبی برای شما در مواجهه با این چالش‌های نوظهور باشد.

بخش اول:

مبانی و چالش‌های کلی هوش مصنوعی در آموزش

فصل اول:

تعریف هوش مصنوعی و کاربرد آن در آموزش

آینده‌ی تعلیم و تربیت: ربات‌ها، معلمان و نوآوری در فضای هوشمند

استفاده از هوش مصنوعی در مدارس، موجی نوین از تحولات آموزشی را رقم می‌زند. اما آیا این فناوری، جایگزین معلم‌های انسان می‌شود؟ قطعاً خیر. هوش مصنوعی در مدارس، به جای جایگزینی کامل، می‌تواند به عنوان ابزاری قدرتمند برای تکمیل و ارتقای روش‌های آموزشی فعلی عمل کند. این ابزار نوین، پتانسیل بی‌نظیری برای ایجاد تعاملات پیچیده و شخصی‌سازی شده بین انسان و ماشین را به ارمغان می‌آورد.

مهمترین نکته‌ای که باید مورد توجه قرار گیرد، نگاهی فراتر از جایگزینی مستقیم است. هوش مصنوعی در مدارس، به عنوان یک دستیار توانمند در کنار معلم‌ها عمل می‌کند. این فناوری می‌تواند با تحلیل داده‌های متنوع، از جمله عملکرد دانش‌آموزان، نیازهای یادگیری آن‌ها، و سبک‌های یادگیری مختلف، اطلاعاتی ارزشمند در اختیار معلمان قرار دهد. به این ترتیب، معلم می‌تواند با بهره‌گیری از این اطلاعات، برنامه‌های آموزشی و فعالیت‌های درسی را به صورت شخصی‌سازی شده و متناسب با نیازهای هر دانش‌آموز طراحی کند.

تصور کنید که هوش مصنوعی، توانایی تجزیه و تحلیل عملکرد دانش‌آموز در یک درس را داشته باشد. به این ترتیب، ضعف‌ها و نقاط قوت هر دانش‌آموز به صورت دقیق شناسایی می‌شود. این اطلاعات، به معلم اجازه می‌دهد تا درک بهتری از چگونگی یادگیری دانش‌آموزان پیدا کند و به ارائه کمک‌های هدفمند بپردازد. در این فرآیند، هوش مصنوعی به عنوان یک ابزار

کمک آموزشی، به معلم در تنظیم برنامه درسی، ارائه بازخورد شخصی‌سازی شده و حتی طراحی فعالیت‌های تعاملی و جذاب کمک می‌کند.

فراتر از این، هوش مصنوعی می‌تواند در توزیع کارهای آموزشی، کاهش بار سنگین تدریس برای معلم و تمرکز او بر جنبه‌های مهم‌تر تعاملات انسانی نقش اساسی ایفا کند. به عنوان مثال، در پاسخگویی به سوالات اولیه و تکراری، ارائه توضیحات اولیه یا انجام کارهای تکراری، مانند ارزیابی تکالیف، می‌تواند به معلم فرصت بیشتری برای فعالیت‌های تعاملی و پویاتر با دانش‌آموزان اختصاص دهد.

اما، این روند نوظهور نیازمند توجه به جنبه‌های انسانی و اخلاقی نیز هست. اهمیت تعاملات انسانی در فرایند یاددهی یادگیری، انکارناپذیر است. ارتباط عاطفی و تعاملات اجتماعی، نقش بسیار مهمی در رشد فردی و اجتماعی دانش‌آموزان دارند. هوش مصنوعی، هر چقدر هم پیشرفته باشد، نمی‌تواند جایگزین روابط انسانی، تشویق، الهام‌بخشی و انگیزه‌بخشی معلم به دانش‌آموزان شود.

لازم است در طراحی و پیاده‌سازی سیستم‌های هوشمند، ملاحظات اخلاقی و آموزشی جدی در نظر گرفته شود. حفظ حریم خصوصی دانش‌آموزان، تضمین شفافیت در استفاده از داده‌ها، و اطمینان از انطباق سیستم‌ها با ارزش‌های اخلاقی و آموزشی، امری حیاتی است.

به عبارتی دیگر، هوش مصنوعی در مدارس، ابزاری در کنار معلم‌ها است و نه جایگزین آن‌ها. این همکاری، می‌تواند باعث بهبود کیفیت آموزش، شخصی‌سازی تجربیات یادگیری و افزایش انگیزه و مشارکت دانش‌آموزان شود. اما حفظ تعادل بین فناوری و ارزش‌های انسانی در این مسیر، امری ضروری است.

چالش‌های حریم خصوصی و امنیت داده‌ها در عصر هوش مصنوعی مدارس

امروزه، هوش مصنوعی به سرعت در حال نفوذ به حوزه آموزش و پرورش است و مدارس از آن برای بهبود فرایند یاددهی‌یادگیری، شخصی‌سازی آموزش و ارائه خدمات بهتر به دانش‌آموزان

بهره می‌جویند. اما با این پیشرفت شتابان، پرسش‌های مهم و پیچیده‌ای در مورد حریم خصوصی و امنیت داده‌های دانش‌آموزان مطرح می‌شود. در این راستا، بررسی چگونگی جمع‌آوری، ذخیره‌سازی و استفاده از داده‌های دانش‌آموزان توسط سیستم‌های هوش مصنوعی مدارس، امری حیاتی و اساسی است.

یکی از جنبه‌های مهم و نگران‌کننده، مسئله محرمانگی اطلاعات دانش‌آموزان در سیستم‌های هوشمند آموزشی است. نرم‌افزارهای هوش مصنوعی برای کارکرد خود، به داده‌های فراوانی از دانش‌آموزان نیاز دارند؛ از نتایج آزمون‌ها و عملکرد تحصیلی تا اطلاعات شخصی و رفتاری. این داده‌ها که شامل اطلاعات حساس و شخصی هستند، باید در محیطی امن و محرمانه ذخیره و مدیریت شوند. ساختار امنیتی و زیرساخت‌های فنی سیستم‌های هوش مصنوعی مدارس باید به گونه‌ای طراحی شوند که از دسترسی غیرمجاز به این داده‌ها جلوگیری کنند. پروتکل‌های رمزنگاری پیشرفته و تدابیری که از هویت‌سنجی و احراز هویت مناسب برخوردارند، ضروری به نظر می‌رسند. همچنین، دانش‌آموزان و اولیای آن‌ها باید از نحوه استفاده از این اطلاعات و نوع ضمانت‌هایی که برای حریم خصوصی آن‌ها وجود دارد، آگاه باشند. این آگاهی باید به زبان ساده و قابل فهم برای عموم ارائه شود تا ابهامی در این زمینه باقی نماند.

علاوه بر مسائل امنیتی، نیاز به شفافیت در نحوه استفاده از داده‌ها توسط سیستم‌های هوش مصنوعی ضروری است. در این راستا، شفافیت در نحوه جمع‌آوری، پردازش و استفاده از داده‌های دانش‌آموزان، می‌تواند اعتماد دانش‌آموزان و اولیای آن‌ها را جلب کند و از سوء استفاده از این اطلاعات جلوگیری نماید. همراه با شفافیت در استفاده از اطلاعات، مکانیسم‌هایی برای نظارت و بررسی مستقل عملکرد سیستم‌ها و تضمین عدم سوء استفاده از داده‌ها، باید ایجاد شود. آموزش و فرهنگ‌سازی در خصوص اهمیت حریم خصوصی و استفاده مسئولانه از تکنولوژی، از دیگر اقدامات کلیدی برای ایجاد یک محیط آموزشی امن و محرمانه است.

امور حقوقی مرتبط با استفاده از داده‌های دانش‌آموزان در سیستم‌های هوش مصنوعی، همچون حق دسترسی، اصلاح و حذف اطلاعات، نیز باید به دقت بررسی و در قانون‌گذاری‌های مرتبط،

به‌وضوح تعریف شوند. چگونگی پاسخگویی به شکایات و اعتراضات احتمالی، از جنبه‌های مهم و حیاتی است. این امر نیازمند ایجاد سازوکارهایی برای رسیدگی به این موارد با همکاری نهادهای ذی‌ربط است.

به علاوه، نیاز به همکاری بین‌المللی و تبادل تجربیات در مورد بهترین روش‌ها برای حفاظت از داده‌های دانش‌آموزان در سیستم‌های هوش مصنوعی مدارس، حائز اهمیت است. نهادهای بین‌المللی و سازمان‌های متخصص در این زمینه، می‌توانند نقش مهمی در ارتقاء استانداردهای جهانی و ارائه راهکارهای مناسب ایفا کنند.

برای جلوگیری از نقض حریم خصوصی دانش‌آموزان، توجه به مسائل اخلاقی و حقوقی در طراحی، پیاده‌سازی و به‌روزرسانی سیستم‌های هوش مصنوعی امری ضروری است. همراه با این رویکرد، آموزش و فرهنگ‌سازی در زمینه حریم خصوصی و امنیت اطلاعات برای دانش‌آموزان و اولیای آن‌ها، باید به عنوان یک استراتژی کلیدی در نظر گرفته شود. این امر از طریق درک آگاهی از اصول مربوطه، می‌تواند در نهایت به ایجاد محیطی امن‌تر و محرمانه‌تر برای دانش‌آموزان کمک کند.

نقش هوش مصنوعی در کانون عدالت آموزشی: چالش‌ها و راهکارها

ظهور هوش مصنوعی در آموزش و پرورش، فرصت‌های بی‌بدیلی برای ارتقای کیفیت و کارایی فرایند یاددهی-یادگیری به ارمغان آورده است. اما این فناوری نوظهور، چالش‌های اخلاقی و تربیتی نوینی را نیز بر سر راه تعلیم و تربیت قرار داده است. از جمله این چالش‌ها، ایجاد محیطی آموزشی عادلانه و بدون تبعیض برای کلیه دانش‌آموزان است. بکارگیری هوش مصنوعی در مدارس، چنانچه به درستی هدایت نشود، می‌تواند تفاوت‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی را تشدید کرده و به جای ارتقاء، به فقر آموزشی دامن بزند. بنابراین، شناخت ابعاد مختلف این چالش و ملاحظات اخلاقی آن امری حیاتی و ضروری است.

یکی از جنبه‌های مهمی که باید در طراحی و بکارگیری هرگونه سیستم هوش مصنوعی در مدارس مورد توجه قرار گیرد، تأمین داده‌های آموزش دیده شده آن است. این داده‌ها باید نماینده‌ی جامعه‌ی متنوع دانش‌آموزان باشند تا از ایجاد تبعیض و تعصب‌های ذاتی در الگوریتم‌های هوش مصنوعی جلوگیری شود. در غیر این صورت، الگوریتم‌ها، بر اساس داده‌های ناقص و نشانگر تفاوت‌های اجتماعی، به نتایج تبعیض‌آمیز دست خواهند یافت. به بیان دیگر، اگر داده‌های ورودی به سیستم هوش مصنوعی متمایل به گروه‌های خاصی باشند، مدل‌ها ممکن است در شناسایی استعدادها و نیازهای سایر گروه‌های دانش‌آموزان ناکام بمانند.

همچنین، برای نیل به محیطی عادلانه، باید به درک و شناخت عمیق‌تر نیازهای آموزشی هر دانش‌آموز توجه شود. سیستم‌های هوش مصنوعی باید به شیوه‌ای طراحی شوند تا به انطباق با نیازهای متنوع دانش‌آموزان، از جمله دانش‌آموزان دارای نیازهای ویژه، اقدام کنند. توسعه و به کارگیری روش‌های ارزیابی شخصی‌سازی‌شده، در کنار امکانات یادگیری انطباقی، از جمله ابزارهای مهمی است که می‌توان از طریق آن‌ها به تحقق این هدف نائل آمد.

جدا از مسائل داده‌ها، مسائل مربوط به شفافیت و قابل فهم بودن سیستم‌های هوش مصنوعی نیز باید در دستور کار قرار گیرد. دانش‌آموزان، والدین و معلمان باید بتوانند نحوه‌ی عملکرد سیستم‌های هوش مصنوعی را درک کرده و بر اساس آن به تصمیم‌گیری‌های درست دست یابند. عدم شفافیت در عملکرد الگوریتم‌ها، می‌تواند به ایجاد سردرگمی و بی‌اعتمادی در دانش‌آموزان، والدین و معلمان منجر شود.

بررسی و ارزیابی منظم عملکرد هوش مصنوعی در مدرسه، با هدف شناسایی هرگونه خطا و تبعیض بالقوه، نیز امری ضروری است. برای مثال، بررسی دقیق الگوهای تعامل سیستم با گروه‌های مختلف دانش‌آموزان می‌تواند ما را در تشخیص تبعیض‌های بالقوه یاری رساند. همچنین، برنامه‌ریزی برای به‌روزرسانی مداوم الگوریتم‌ها با توجه به نیازهای جامعه دانش‌آموزان و تغییرات آموزشی، از دیگر اقدامات مهم در این مسیر است.

به طور خلاصه، راهکارهای موثر برای ایجاد محیطی عادلانه و بدون تبعیض با استفاده از هوش مصنوعی در مدارس، نیازمند توجه به ملاحظات اخلاقی و اجتماعی پیچیده و تکرر ابعاد آن هستند. این امر به مشارکت فعال دانش‌آموزان، والدین، معلمان و متخصصان فناوری نیازمند است تا با هم، به بهبود و تکامل سیستم‌های هوش مصنوعی در راستای عدالت آموزشی گام بردارند. درک این نکته مهم است که هوش مصنوعی تنها یک ابزار است و نقش اصلی در ایجاد محیطی آموزشی عادلانه، برعهده‌ی انسان‌ها و تلاش‌های شان برای فهم و پاسخگویی به نیازهای هر فرد خواهد بود.

بحران عدالت دیجیتال در کلاس درس: چالش‌های اخلاقی هوش مصنوعی

هوش مصنوعی، با پیشرفت‌های چشمگیر خود، در حال ورود به عرصه آموزش و پرورش است و نوید روش‌های یادگیری شخصی‌سازی شده و کارآمد را می‌دهد. اما این ورودِ شتابان، ما را با چالش‌های اخلاقی جدید و پیچیده‌ای مواجه می‌کند. یکی از مهم‌ترین پرسش‌ها، شناسایی خطرات احتمالی سوءاستفاده و نادرستی در بکارگیری هوش مصنوعی در مدارس است.

یکی از خطرات کلیدی، تبعیض سیستماتیک در الگوریتم‌های هوش مصنوعی است. این الگوریتم‌ها که بر داده‌های موجود آموزش می‌بینند، می‌توانند تعصبات موجود در این داده‌ها را منعکس کنند. به عنوان مثال، اگر مجموعه داده‌ای که برای آموزش الگوریتم تشخیص استعداد در دانش‌آموزان استفاده می‌شود، عمدتاً از دانش‌آموزان با پیش‌زمینه‌های اجتماعی و اقتصادی مشابه تشکیل شده باشد، الگوریتم ممکن است به‌طور ناعادلانه‌ای به دانش‌آموزان دیگر نمره یا رتبه‌ای پایین‌تر بدهد. این امر، نه تنها منجر به نادیده گرفتن استعدادهای بالقوه در برخی دانش‌آموزان می‌شود، بلکه به تقویت شکاف‌های موجود در آموزش دامن می‌زند. درک و رفع این تعصبات ضمنی، یکی از مهم‌ترین چالش‌ها در مسیر توسعه و بکارگیری مسئولانه هوش مصنوعی در آموزش است.

دیگر نگران‌کننده، حریم خصوصی دانش‌آموزان است. استفاده از هوش مصنوعی در جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌های شخصی دانش‌آموزان، به‌ویژه در زمینه‌های یادگیری و رفتار، می‌تواند

منجر به نقض حریم خصوصی آنها شود. جمع‌آوری اطلاعات حساس در حوزه‌های رفتاری، درسی و حتی سلامت، نیازمند در نظر گرفتن محدودیت‌ها و الزامات قانونی و اخلاقی است. برای مثال، استفاده از دوربین‌های هوشمند و نرم‌افزارهای تحلیل صدا در کلاس درس، بایستی با رعایت کامل اصول حریم خصوصی دانش‌آموزان و والدین آنها همراه باشد.

همچنین، کاهش نقش تعامل انسانی در فرآیند آموزشی، نگرانی دیگری است. اگرچه هوش مصنوعی می‌تواند در ارائه آموزش‌های شخصی‌سازی شده موثر باشد، اما باید به طور دقیق تعادل میان تعاملات انسانی و نقش هوش مصنوعی در فرآیند یاددهی و یادگیری حفظ شود. استفاده‌ی صرف از نرم‌افزارهای هوش مصنوعی می‌تواند مانع از پرورش مهارت‌های ارتباطی، اجتماعی و حل مسئله‌ی دانش‌آموزان شود که از جنبه‌های کلیدی رشد آنها محسوب می‌شوند.

علاوه بر این، محدودیت‌های دسترسی به فناوری و آموزش‌های لازم برای استفاده درست از هوش مصنوعی در مدارس، نکته‌ای قابل تامل است. اگر امکان دسترسی برابر به این ابزارها و آموزش‌های لازم در بین دانش‌آموزان و معلمان وجود نداشته باشد، فرصت‌ها و مزایای آن به طور ناعادلانه‌ای به نفع برخی گروه‌ها خواهد بود. ضرورت آموزش و ارتقای مهارت‌های مرتبط با هوش مصنوعی در بین معلمان، امری اساسی برای استفاده‌ی مطلوب و کارآمد از این فناوری است.

در نهایت، هوش مصنوعی به عنوان ابزاری بالقوه برای توسعه‌ی آموزش، بایستی با درک عمیق از جنبه‌های اخلاقی و تأثیر آن بر دانش‌آموزان بکار گرفته شود. شناسایی و مهار خطرات ناشی از سوء استفاده و نادرستی در استفاده از هوش مصنوعی، مستلزم تعهد و همکاری بین متخصصان فناوری، معلمان، والدین و مسئولان آموزشی است. بررسی دقیق چالش‌های مرتبط و تعریف چارچوب‌های مناسب، پیش از گسترش و کاربرد وسیع این ابزارها، بسیار حیاتی است.